

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. Έρωτ. ΠΕΛ II. 12/1970

^{A!}
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κομότης). Λοσκανῖκος
(παλαιότερον ὄνομα: Λοσκανῖκος), Ἐπαρχίας Λακεδαιμόνας
Νομοῦ Λακωνίας.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Εὐάχ-
χελος Μουσταῆκος ἐπάγγελμα Διμαδιδάσκαλος
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Λοσκανῖκος-Σπάρτης
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... Δύο.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ἰωάννης Γεώρ. Φιφλῆς,
ἑπαγγέλματος γεωργός
ἡλικία... ἦν γραμματικαὶ γνώσεις. Δ' Διματικῶν
..... τόπος καταγωγῆς Λοσκανῖκος-Σπάρτης
β) Παναγιώτης Χρ. Μουσταῆκος, ἑπαγγέλματος
γεωργός, ἡλικία, ἦν, Δ' γυμνασίου,
ἐκ Λοσκανῖκου Λακωνίας

Α' α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; .....
.....
Ἐπὶ τῇ περιοχῇ αὗται χωρίζονται ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; Ἐνηλλάσσοντο, ἀκανόνιστως, ...
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητες· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
Εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ εἰς τὰς μονὰς, ...
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; .....
Ὁχι, δὲν τὴν διατηρεῖ, ...

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; .....

Εἰς ἀμφοτέρας.

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; .....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι εἰργάζοντο εις αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; .....

Εἰργάζοντο οἱ σέμπροι καὶ ἐλάμβαναν τὰ $\frac{1}{2}$ τῶν εἰσδημάτων (μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των).

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.).

Σέμπροι. Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

Ἡ κατωτάτη τάξις.

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εις χρήμα) ;

Εἰς εἶδος.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγῆτον ἢ δι' ἄλλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίον εις χρήμα ἢ εις εἶδος ; .....

Ἐχρησιμοποιοῦντο « ντόπιοι » ἐργάται διὰ τὸν

« θέρι » κυρίως γυναῖκες αἵτινες ἐλάμβανον πέντε δραῖδες σιτὰρι ἡμερομισθίως.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δούλοι (ὑπηρέται) ἢ δούλαι ; Ἐάν, ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

Ναί « ντόπιοι » ἢ ἀπὸ ζειτονικά χωρία (Λακκοριανή - Λακεδαιμόνιος).

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;

Ἐπῆγαιναν οἱ μὲν θεοὶ εἰς Μεσσηνίαν καὶ εἰργάζοντο εἰς τὰς σαφιδαιμητέλους (ἐκώμηται).

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται ..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρᾶματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; .....

Ἐποχικῶς ὡς ἐργάται.

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (μέ καῦσιν: α) τῆς καλαμιάς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

α) Μὲ ζωϊκὴν κόπραν αἰγοπροβάτων.

β) Μὲ καῦσιν τῆς καλαμιάς μετὰ τὸν θερισμόν.

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρήσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... Τὸ 1919 ἀραιότατα.

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1946.

καί μόνον τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιοῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; Ἐνός μόνον τύπου δι' ὅλα τὰ κτήματα.

ὁπλαδὴ τὸ δίφτερο σιδηροῦν ἄροτρον, τὸ ὁποῖον

κατεσκεύαζε καὶ κατασκευάζει καὶ σήμερον ὁ «χύφτος» ὁπλαδὴ ὁ σιδηροϋρξός.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

1. Χερούλι 4. Υνί 7. Σταβάρι 10. Κλειδί

2. Δίχαιδο ὑποσπρίγματα

3. Ἀκροπόδι 6. Σπάθην 9.

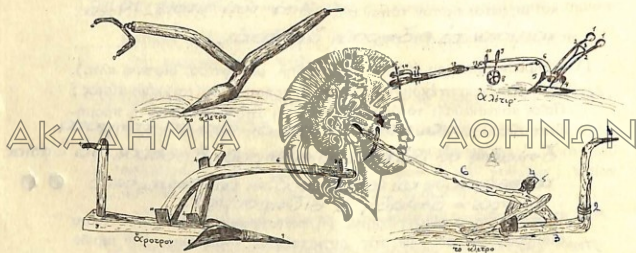
2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959

3) Μηχανὴ θερισμοῦ δὲν ἔχει εἰσέτι χρησιμοποιηθῇ.

- Δέν 'χει εἰσέξει
4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). χρησιμοποιηθήσεται.
5) Μηχανή ἀλωνισμού Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1980

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον Ἐκαστος χωρὶς μόνος
αὐτοῦ, ὑπῆρχον ἄρκως καὶ εἰδικοί τεχνίται.
Σήμερον δὲν χρησιμαπαιεῖται πλέον.

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. <u>Χερσὶν</u>	6. <u>Ἰταθάρι</u>	11. ....
2. <u>Κουλούρια</u>	7. <u>Κλειδί</u>	12. ....
3. <u>Αἰεσσόδα</u>	8. <u>Φτερά</u>	13. ....
4. <u>Ἰνόςθη</u>	9. <u>Υγί</u>	14. ....
5. <u>Ἰφθίνα</u>	10.	15. ....

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐάν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμῳσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

ἦτα μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων
τῶν εἰδῶν τῶν χωραφῶν.

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; κυρτάν

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; ἐκ ξύλου

- 7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

σκεπαράκι, πριόνι, ἀρίδι, ξυλοφαί, σκαρπέλλο

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. Βόες, ἐπιπλοῦς, ἡμιπλοῦς, ὄνος.....
Σήμερον ἄμεις καὶ ἵπποι, φρίσσοι, ὄνοι.
- β) Ἐχρησιμοποιοῦνται (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; Συνηθὺς δύο ζῶα......
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; ἦτο καὶ εἶναι ἀναγκαῖος ὁ ζυγός......

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιζεύλια κλπ.). .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ....

- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). .....

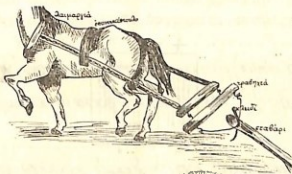
«Γαυδί» καὶ ἐδένετο εἰς τὸ κέντρον τοῦ ζυγου μὲ λουρίδες ἀπὸ τυροτόμαρο ἢ ἡλεκτροπαρακλά.

- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ; .....

Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; .....

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος) 2) γυναῖκα 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας..... ἄνδρα ἢ ὁ ὑπηρέτης.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) ..... (Ὅρα πρόσδεσιν φύλλον χαρτοῦ)

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον..... (Ὅρα πρόσδεσιν φύλλον χαρτοῦ)

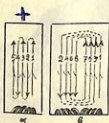
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία). Με σχοινὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Με ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν.

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.) ; Ἐκινετο καὶ κινεῖται με εἰσόδους

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά) ; με αὐλακιάν ; Με αὐλακίαν καὶ τὰ κατασταλάζον τὰ νερά τῆς βροχῆς

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάγην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιητῇ ἄροτρον ; ... εἰς τὰ πετρώδη χωράφια

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ. ....

Ἐλαφρῶς πλαγίως εὐνοῖται καὶ ἀνοῖγειται καὶ ἀνοῖγεται καθέτως

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Ἐλαφρῶς σκληρῶς εἰς τὰ ἐπιπεδὰ χωράφια...

καθεύτως εἰς τὰ ἐπικλινῆ χωράφια

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ....

α) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν (πλὴν τοῦ ἀραβοσίτου)
ἐν ὀργῳμα μεταξύ τῶν μηνῶν φεβρουαρίου-μαρτίου

β) διὰ τὴν σπορὰν ἀραβοσίτου δύο ὀργώματα τὸν ἐν
κατὰ τὸν μήνα φεβρουαρίου καὶ τὸ ἕτερον (οἰδοκίημα) ἀπριλίου

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν (ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Ἐν δύο ὀργώματα περὶ τὰ μέσα φεβρουαρίου

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰ νάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτὰρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἐνὰ χρόνον

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; .....

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος, καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; ; ἡ σαρκευκὴ σπορο-

βάσκου ἢ τράσιτο εἰς τὸ ὁποῖον περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδᾶρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργῳμα, ἀλέτρισμα, κάμῳμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρὰν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; Κατὰ τὸ καμάτι

(ἀροτρίαις) καθαρίζονται μὲ τὴν βουκέντρα θ)

μὲ τὴν δίτεια ἢ καμουτεῖ εἰς τὸ ἄκρον τῆς

ὁποίας ἔχει τοποθετηθῇ ἑλλειψοειδῆς εἰδοπρᾶ
ράβδος ὀνομαζομένη «ξάν»

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Γίνεται κυρίως εἰς τὰ ποικιστικά.

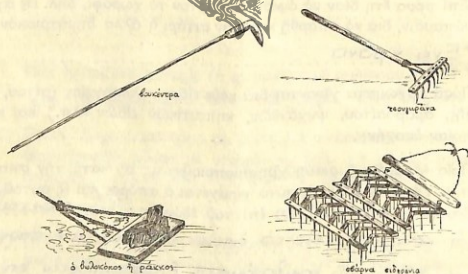
χωράφια εὐάρνισμα (διβόλισμα ἐμφαίνει ἐνταῦθα
τεκ νέου ἀροτρίαις)

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφῇ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων)

Μὲ τὴν τελευτήσαντα καὶ τὴν εἰδωμένην εὐάρνα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

- α) Ὁ καμῆς εἰς τὰ πεφωτισμένα πεδία
- β) Ἡ ἀξίνα (τεσπὰ) εἰς τὰ μαλακά πεδία
- γ) Τὰ στενόπλατα ξινάρι διὰ τὴν σιλοποίηση

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν
Κυρίως τὰ ἄρρεα τένα τοῦ ζευγολάτη ἀξίνα
τεκαλοῦντο ξινάρες καὶ ἡ ἐργασία ποὺ τετελεῖται
ἐπικράτεια

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους. Τὰ ποτιστικά ἢ ἐπορὶ ἐγένετο σπορὴ
τὸν ἀραβόσιτον

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. ....

α) διὰ σανόν τὰ ξηρικά (ἢ μή ποτιστικά)

β) διὰ τριφύλλι τὰ ποτιστικά.

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ἐσπέρνουντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως. Ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ ἐφυτεύοντο
εἰς κούβια.

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

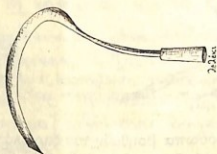
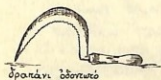
α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ.

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....

... Μὲ ὀδοντωτὸ δρεπάνι .....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε. ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποια ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Μὲ δρέπανο, ἕως τὸ ἔτος 1956 ἔκοπτε καὶ μέχρι σήμερον μὲ κόσες.

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ; (Σχεδιάσατε αὐτήν). ....
Ἰδοντωτὴ

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; ....
Αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερα ὄνομα

- 5) Ποίος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) Ἦ δὲ φύλας (ἢ εἰς ἀπαιρούμενος) .....

- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Παλαιότερον δι' ἐκρίζωσιν τῶν δημητριακῶν τὰ δὲ ξερὰ καὶ χερσὶν ἐκείναι το νουντουκία.

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Ἦ τοῦ τοῦ κοπτεροῦ τῶν λινάριων εὐρὺς, μὲτὰ τὴν κοπτερὰν τῶν λινάριων εἰς ὕψος 20-30 ποταμὸν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους.

- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί με τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). Σταχυόχρη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ..... ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἀλλὰ πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραχίς, πιάσματα, χεῖρες, χερσὶν) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; Π. ἴδια οἱ θεριστὰς .....

- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεῖρες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χεῖρος) χωριστὰ ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

Παλαιότερον Τρεῖς τρεῖς χεῖρες καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

Σήμερα. Ἐκαστὴ καὶ πλεον χεῖρες καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν ὁμοίως πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
 λούνται ἀγκαλιές. ... ~~Μικρομυρία~~ Χειροτόλια. Τα 15-16 χειρο-
τολία αποτελοῦσαν τὴν ἀγκαλιά, πέντε δὲ ἀγκα-
 λίες ἓνα δεκάτι.

β) Λιμάρια.

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
 σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ προϊόν ; .....

Κυρίως Αἱ γυναῖκες καὶ σπανίως οἱ ἄνδρες.
Δὲν ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) ἐπαγγελματίαι θερισταί
ἐρχομενοὶ ἀπὸ ἄλλων τόπων. ὅλῃ ἐκτόπιον
θερισταί.

- 2) Πώς ἡμέιβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
 φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίες καὶ τὴν σχετικὴν
 εἰς τὸν τόπον σας ονοματολογίαν). .....

Με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἦται πέντε δρα-
δρας εἰς τὴν ἡμερομίσθιον μετὰ παροχῆς φαγη-
τοῦ καὶ μάλιστα τετρακίς τοῦ ἡμέρας
διπλασθὲν καὶ τρεῖς (πρόσθεμα), μεσημεριανὸν δείπνον
καὶ βραδυνόν.

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερον τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; .....
- Αἱ μὲν γυναῖκες ἔφεραν κόλπεαν εἰς τὴν ἀριστερὰν
χεῖρα καὶ οἱ ἄνδρες μίαν δερμασίνην κορδέλλαν
εἰς τὴν δεξιάν χεῖρα.

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .....

Ἐδίδετο καὶ δίδεται προσοχή ὥστε δὲ θερισμός
νὰ ἀρχίσῃ. Δευτέρα, Τετάρτη ἢ Παρασκευή

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμόν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ....

Ἐτραγουδοῦσαν. (ἰδὲ ὡς ἐκτικὰ κείμενα)
Πρόθετον φύλλον καρπῶν

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον.

Ἐδίδετο ἰδιαίτερα προσοχή ὥστε τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ νὰ ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Οἱ ἀθήριστοι στάχυν ἐλέγοντο « τὸν κοινοῦρη τὰ βένια ἢ λιμούρες » καὶ ἀρχίζαν νὰ χρησιμεύουν ὡς τροφή τῶν βοῶν.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

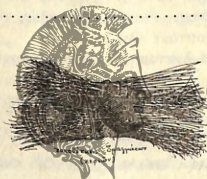
- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἥτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Ἐγένετο τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ καὶ μόλις τὴν πρωΐαν καὶ τὸ ἑσπέρας « μέσῃ ὁρῶν » διὰ νὰ μὴ φθύνουν οἱ στάχυν

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεματίασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἐδεναν αὐτοὺς στάχυν οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ὁποῖοι
μετέφεραν καὶ παρέδιδαν ὡς χεριές αἱ γυναῖκες.
Ἐδέοντο μὲ βέλος κατεσκευασμένον ἀπὸ
μυρέας, λυγαριῶς (χυγιά) ἄνευ χρησιμοθεσίας
ἐργαλείου ὅπου. -

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεματία μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεματία συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐποποθετοῦντο ; .....

Συνεκεντρώνοντο δύο-δύο εἰς αὐτὸν θερισμένον
ἀγρὸν ὅρδια.

ε.' Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; 1923

Πότε γίνεται ἡ σπορά ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

Τό φύτευμα αύτῆς γίνεται μεταξύ τῶν μηνῶν
Μαρτίου-Ἀπριλίου

- 2) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.

Εἰς τὰς μικρὰς ἑκτάσεις με ἐκπύοντι
εἰς δὲ τὰς μεγάλας ἑκτάσεις με σὺ ἐκπύου
ἄρσενον σίγεραι (κατακύβηται με σὺ ἐκπύον ἄρσενον)

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα με ξηρά χόρτα (π.χ. σενόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγένετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.

၁။ ဖွဲ့စည်းပုံ

- 2) Πότε έθερίζετο ο σανός και με ποίον εργαλείον (δρέπανον, κόσσαν κ.ά.). Μεταξύ των μοιρών Ακρίτου-Μαίου με δένωντων δρέπανον.
(Παραθέσατε και σχεδιάσματα ή φωτογραφίας).....

- 3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὥς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Ἡ ξήρανσις τοῦ σπανοῦ ἐγίνετο ἐντός
 τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ δάκρυα κατὰ μικρὰ δάματα
 καλούμενα «δεματόγλα» με βούρλα καὶ κουριά
 μουριάς.

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρῶνόντο
 πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην
 θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Μετεφέραντο πλησίον τοῦ ἀλωνιῦ.

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν
 δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά,
 θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρὸν;
 Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως;

Θεμωνοστάσι, ἡ τοποθέτησις γίνεται κατὰ αὐτὴν
 ἀποφεινόμενόν τοῦ κυκλικῆς σχήματος.

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνι-
 σμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγίνετο παλαιότερον ὁ χωρι-
 σμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον
 χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; ....

Ὑπῆρχεν ἀλώνι.

- 4) Ποῦ κατασκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ
 συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς
 ποίαν θέσιν; ....

Ἐξω τοῦ χωρίου καὶ κατὰ προσέγγισιν εἰς
 μικρὰ δαμάτια (χαμηλοὺς τόφους).

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἔὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του, δηλ. μὲ ποίαν σειράν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

..... Ἀνήκει εἰς μίαν οἰκογένειαν ἀλλὰ καὶ εἰς περισσότερας
 ..... ἢ δὲ χρήσις του εἶναι γενική.....

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; ..... Ἀπὸ τῆς
 ..... 1ης Ιουλίου εἰς τῆς 10ης Αὐγούστου.....

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνα (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνα (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) .....

..... Χωματάλωνα, μὲ δάπεδον ἐκ χώματος ἢ πετράλωνα

..... μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες ἢ τοιχωμένον μὲ

..... δάπεδον ἐστρωμένον μὲ τοιχίστον

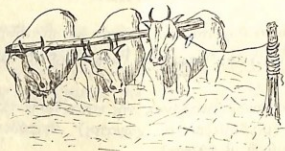
- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστὸν ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνα : καθαρισμός αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων) ..... Τοῦ χωματάλωνα διὰ τῆς ἐπαλείψεως αὐτοῦ
 ..... δαπέδου καὶ αὐτοῦ γύρω τοιχώματος διὰ μείγματος
 ..... κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων ἢ τοῦ πετράλωνα διὰ τῆς
 ..... ἐντοκοποιήσεως τῶν τυχόν ἐφθαρμένων πλακῶν
 ..... καὶ διὰ τῆς ἐκκαθαίρεσης τῶν χορσῶν.....

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐνάρξις τοῦ ἀλωνισμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; ..... Ὁχι.....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἶονδήποτε ἄλλον.

κὀντουν τὰ δερματικά με τὸ «καθ' αὐτήν καὶ
τὰ ἑξάρται γει τοῦ ἀλωνιστοῦ, ἐν συνεχείᾳ ὀπλίσκουν
τὰ χειρόπλα περιφερειακῶς καὶ μαζαίνου τοῦ μὲσσηροῦ»

11) Πῶς γίνεται τὸ ἄλωνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
ήσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἄλ-
ωνιστοῦ στυλός, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος σπηγέρος,
στρούλαυρας, δουκάνη, βουκάνη κ.α.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξάρτων-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τὰ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ αὐτῶ νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

□ : ἀναφέρεται ἀνωτέρω

□ εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιστοῦ τοποθετοῦμενος στυλός

στυλός, ὕψους δύο μέτρων, καλεῖται σπηγέρος, το

σχοινί ὅμως δὲν προσδεύεται ἐπὶ τοῦ ἐσπηρεοῦ ἀλλὰ

ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω τὸ ὅσον τοποθετεῖται ἐπὶ τοῦ

μὲσσηροῦ, δένεται δὲ εἰς αὐτὸν εἰς ἀσπίδας αἱ

ἀλωνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινί ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-

στυλον μετὰ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινί εἰς θηλειές,

αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους

εἰς τὸ ἄλωνισμα διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου δὲν ὑπάρχει στυλός εἰς τὸ

μέσον τοῦ ἄλωνιστοῦ. Τὰ ἄλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-

μένα εἰς σειράν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν

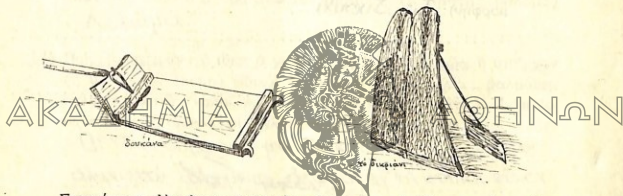
λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται

ἀκόμη) ἄλωνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

ὁποῖα περιβά-
λουν τὸν λαιμόν
τῶν ζώων.

τες και σχετικας φωτογραφιας η ιχνογραφηματα).....

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὺς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμολόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐzeugμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόςυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) Ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ;

Παλαιότερον ἐκρητισμοποιήθη τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα (δουλκάνι) ὀνομαζόμενον « ντου ἐνι » ὅπερ ἀπετελεῖτο ὅσοι μίαι χονδρὴ καὶ βαρυαὶ σανίδες ὠπλισμέναι εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλικῶν ἐλασμάτων, ἐξορᾶτο γὰρ αὐτὸ ὑποὺ τῶν ζώων καὶ ἐεῦρετο κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου. Ἡ πρόβλεψίς αὐτῆς ἐγένετο γὰρ τῆς Τριπλίας αὐτῶ Νομοῦ Ἀργαδίας.

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .....

Ἀρκεται ἀπὸ τῆς 7 π.μ. ἰσχυρῶς καὶ ρυθμιζομαι αὐτῶν
 ἢ παύσας τῶν ἐργασιῶν ἵστε νὰ τελεωθῇ
 αὐτῶν μερὸν καὶ μόνον ὅσον ἀκωτέρας διακοπῆς
 καὶ ἐπαναλαμβάνεται τὴν ἐπομένην.

- 12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινες τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποιον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Τ.σ. Διχούλι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα, τοὺς ἀκόπους στάχους ; Ναί, ρίπτει πρὶν μὲ τὸ δικούλι ἢ τὸ δικράνι τοὺς ἀκόπους στάχους τοὺς βιομασσημένους

« ποδιά »

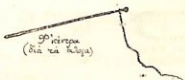
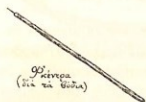
- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι' ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).....

Ἦτο ἐν χρήσει ἢ βίτρα (ἢ καυαί) ἣτις ἀποτελεῖται
 ἐκ ξυλίνης ράβδου μήκους ἑξήκοντος εἰς τὸ ἄκρον
 τῆς ὁποίας ἐπιτιθεῖται δερμάτινον κομμάτι.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἑνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

Ἀλώνει καὶ ἡλωνίζετο καθ' ἡμέραν ἓν.

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχρυσισθῶν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα) .....

Λειῶμα.

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνοκράτοι καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχον βόδια ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν .....

Οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοὶ με ἰδικά των ζῶα ἢ εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ καλούμενοι ἀγωνιάτες οἱ ὁποῖοι εἶχον ἰδικά των βόδια ἢ ἀλογα.

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

□ x 1.

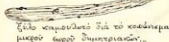
- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; .....

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου
(π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.).....

- α) Διὰ τὸ κοπάνισμα τῆς φακῆς γίνεται χρήσις κομποῦ
καυτοῦ ξύλου.
- β) Διὰ τὸ κοπάνισμα τοῦ ἀραβοσίτου χρησιμοποιεῖται
κατὰ ἀιγυπτίαν οὐρα καὶ ξύλον τεκ. ξύλου.
(ἢ δὲ ἐκπέτικον ἐκ χειρὸς ἀράβων)

Κοπάνος ἐργονυλός

ξύλον καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα
μικροῦ σποροῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν; Ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν
ἐκπαιδευτῶν καὶ ἄλλων προσώπων ὄνευ ἀμοιβῆς.

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

Κατὰ τὸ κοπάνισμα οὐ ἀρραβασίαν μὲ τὸ δισκό (δικάβαλλο) ἔλεγον τὰς φράσεις «Οἱ μύτες τῶν βερῶν μαζί» .....

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. ....

Λειῶμα καὶ τὰ ἐργαλεῖα δικριάνι καὶ θρινάκι .....

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ἦκει ἐκτὶμα σφρακκῦται καὶ εἰς τὴν κορυφὴν

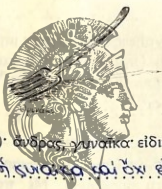
τῷ ἐνωρῷ ἐκτμηματίζου σταυρῶν.

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

Μὲ τὸ φτυάρι τὸ κίχνημα τοῦ καρποῦ καὶ μετὰ

ἑξαρῶν τὸ κίχνημα τοῦ κειώματος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Ἦ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα καὶ ὅχι εἰδικοί λικνιεταιί

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Ἦνομάζονται « κότταλλα » καὶ ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς

ἀπὸ αὐτὰ μετὰ τὴν « ἀλωκέλευση » καὶ τὸ δριμόνι,

δευτέρον ἀλώνισμα δὲν γίνεται.

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολόνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
θίζεται τοῦτο .....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ὕλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

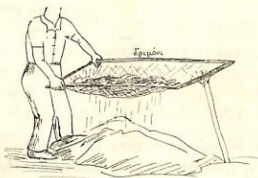
ΔΟΗΝΩΝ

κόσκινον πάλαιο δερμάτινον

κούρος ἢ ἀρυλὸς

δριμόνι

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

Διὰ κοσκύνωνι μὲ ἑπὶ τὸς ἐκτὸς ἀράχνης, μὲ τὸ
ἄριμονι καὶ τὴν ἀκωνόκτυπα .....

- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

Σχηματίζεται εἰς σωρὸν μὲ τὸ εἰδερόφτυαρον ἢ ξυλόφτυαρον καὶ τὴν εὐνοκίαν κατεστῆσθαι εὐνοκίαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν δὲ τοῦ σωροῦ ἐμπηγνύεται αὐτὸ φτυάριον τοῦ λιχνίσματος καὶ δὴ τὸ φτυάρι ἵνα καθαρῇ τὸ εὐνοκικὸν βάρος τοῦ καρποῦ μὲ χειροκαταστήματα » εἰσὶν δὲ χειροκαταστήματα ὑποκείμενα εἰς 100 ὁμοείδη.

- 8) Ἀλλὰ ἐθίμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἄλωνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἄλωνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

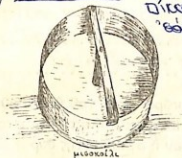
χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δέ και ίχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

α) 1. «Πεκάτη καὶ ὁ δεκαεὶς τε κρηστικὸς εἰς τὸ ἀλώνι»

2. «Μέτροις αὐτοῦ σίτου ἑξενεσάμεθα τὸ μικρόν» >> κρηστικώ-

της 1. «Ὁκάδων ἢ μέτρον κίλο» >> κρηστικώτης 2. «Ὁκάδων.

β) Παπαδιὰτικὸν καὶ μαλίστα ἐπὶ ἀνάστασιν αὐτῶν ἑκάστης
Πίστεως ἔσται ἔσθ' ἔχεν 20 ὁκάδας ἑκατέρωθεν
ἔσθ' ἔχεν ἐν 20 ὁκάδας σίτου.

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλώνι ;

α) τὸ παπαδιὰτικόν,

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικόν,

γ) τὸ γυφτιάτικόν,

δ) τὸ ἀλωνιάτικόν κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημοτριακῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν)

1. «Τὸ μικρόν» κρηστικώτης 11 ὁκάδων σίτου

2. «Τὸ κοῖον» κρηστικώτης 22 ὁκάδων σίτου

3. «Ντενεκὲς τοῦ Πετρελάου» κρηστικώτης 12-13

ὁκάδων σίτου.

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνηθείας) ἀπεθηκεύετο ἐκτὸς τῆς οἰκίας ἐν παραλλήλῳ

κιβώτιον καλούμενον ἀκαθόνια >> καὶ ἐκτὸς ἐν φέλικῳ κρηστικώ-
της 150-200 ὁκάδων

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; Ἀπεδυσθέντες εἰς ἀκροῦρας
 εὐρισκόμενοις τεύχεσιν ὧν οἰκίαν ἢ μεταφορὰ τοῦ
 ἀκροῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου εἰς τὸν ἀκροῦνα ῥεῖνετο
 μετὰ χαράριαν κατασκευασμένα ἐκ βερβύκων.

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τῶν καλυτέρων στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἁλώνισμα ; ...

Μετὰ τὸ ἁλώνισμα

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Τὴν παραμονὴν πρὸς τὸν 1ος Μαΐου (Κωνσταντία)

(τὸ ἑθιμὸν τοῦτο γίνεται καὶ σήμερον)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; .....

Πρὸς τὴν θύραν ἐσπέρas, εἰς ἀκροῦρας

κώρους καὶ κατὰ προσήμωσιν εἰς σταυροδρόμια.

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αυτή ; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

Λέει 'έχει 'ιδιαιτερον όνομα.

β'. 1) Ποιοι ανάπτουν την πυράν παιδιά, ήλικιωμένοι, ποιος άλλος ;...

Παιδιά.

2) Ποιος ή ποιοι συλλέγουν τά ξύλα, θάμνους κλπ. δια την πυράν.

Τά κλέπτουν ; Άν ναι, από ποιον μέρος ;

Τά συλλέγουν τά παιδιά 'εκ των όρειν.

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

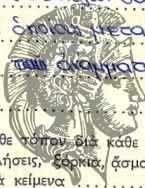
Τά παιδιά κυρίως συλλέγουν δάμνους κατοιμέτους

« άφόνους » τούς όποιους μεταφέρουν με καλάρια

εις τό σημειον των ανάμματος της φωτιάς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποιαί αί συνήθειαι εις κάθε τόπον δια κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι έπικλήσεις, ξερκία, άσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τά σχετικά κείμενα

Πρός πρόκλησιν θορύβου έπιταυν 'εντός της

φωτιάς άτάτι, άλλα και « δια να φύγουν τά

δαμόνια ».

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από την πυράν. (Περιγραφή λεπτομερής)

Γύρω από την πυράν λαμβάνουν χώρα χοροί

των παιδιών, υπερηδαύν δέ και ταύτην δι'

ύμνους.

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . .

Ὡς καὶ ἀκριτέρῳ ἀναφέρεται ῥηίζεται
γεντὰς τῆς πυρᾶς μόνον ἀλάτι.

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . .

Καίονται ὁμοιώματα τοῦ Ἰούδα ἅπαντα
κατασκευάσαντες ἐκ τῶν παιδίων τῆς οἰκίας
αὐτοῦ τοῦ Ἰούδα ἀποκρίνεται « ἐκασθέντις »

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

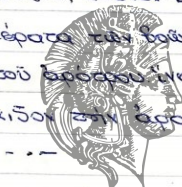

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθμ. ἐρωτήματος Β) 1

Κατ' ἀρχὴν ῥετοπαδέτουν τὰς δούλας εἰς τὴν
 λαιμὴν τῶν βοῶν, ἔν συνεχείᾳ κατὰ σκιαδαύλα (τεμά-
 χια: μαλλίνου ὀφάσματος) ἔντός τῶν ζευγῶν, εἶτα
 τὴν ζυγὰν καὶ τὰ μπιδεύλια.

Τέλος συνέδεον τὰ κλειδί τοῦ ἀρότρου μὲ τὰ
 κουκούρι (ἢ κουσί) τοῦ ζυγοῦ, ἔδενον τὰ δύο μὲν ἄκρα
 τῶν σχοινίων εἰς τὰ κέρατα τῶν βοῶν τὰ δ' ἑτέρα
 δύο εἰς τὸ κερούλι τοῦ ἀρότρου ἵνα κατευθύνουν
 αὐτὰ καὶ οὕτω ἤρχιζον τὴν ἀρότριν.

Ἀριθμ. ἐρωτήματος Β) 2

Τοποθετοῦν «τὶς λαιμαρχίης» εἰς τὴν λαιμὴν τῶν
 ἵππων ἢ τῶν ἡμιόνων, τὴν ζυγὰν κάτωθεν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
 αὐτῶν καὶ συνδέουσι τὰς ἀλυσίδας αὐτοῦ (τοῦ ζυγοῦ)
 ἀνὰ δύο εἰς ἑκάστην λαιμαρχίαν. Ἐν συνεχείᾳ συνδέ-
 ουν τὸ κλειδί τοῦ ἀρότρου μὲ τὸ κουκούρι τοῦ
 ζυγοῦ καὶ κατευθύνουν τὰ ζῶα μὲ σχοινία
 προσδεδεμένα ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς κακινὰ, ἀφ'

2

ἐτέρου δὲ εἰς τὸν κύκλον τὸν ὅποιον φέρεται
τὸ κερύδι τοῦ ἀρότρου.

Τέλος, ἵνα μὴ ἀπομακρύνωνται τὰ σῶμα δὲ
χέλιον, συνδέονται τὰ χαλινὰ τῶν μέτεράν
ἐκονίου (μήκους 0,40-0,50 μ) καλούμενον « Σ
χάρι » καὶ εἶτα κάμνουν ἔκταρξιν τῆς ἀροστρο
σεως. -

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθμ. ἐρωτήματος 5

Τι νά γίνω ἢ κακομοῖρα
 μέ τόν ξυπολιὰ πού πῆρα.
 Τά τεαρούχια του ἐστὶ φράχτη
 τὰ ποδάρια του ἐστὶ ἐσάχτη.

Τὸ να βοῖδι πάει καὶ σεύει
 τ' ἄλλο ἐπὶ πακκί τὸ δεύει.

καὶ ἡ γυναῖκα μέ ἐπὶ τὰ κακὰ
 πάει ἐπὶ μεγάλῃ χάκῃ.

καὶ ἡ χαϊδούρα μέ ἐπὶ σπύρο
 πάει ἐπὶ μεγάλῳ πόρῳ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθμ. ἐρωτήματος 51. Παπαδοπούλα

Παπαδοπούλα δέριδε ε' ἕνα πλατύ χωράφι,
 ἔκρους ἔκρους τὸ πηγαίνει ἔκρους ἔκρους τὸ παίει,
 καὶ εὖ δαμάει ἀκούμητρε καὶ βαρυστασενάδει.

Καὶ ἡ μάνα της τὴ ρώτησε καὶ ἡ μάνα της τὴ χέει
 τί ἔχεις κόρη καὶ ὅλο κλαίει καὶ ὅλο ἀναστανάδει;

μὴ σε βαρύνουν τὰ φλυρία μὴ σε βαρύνει ἡ φύνη;

Δὲν μέ βαρύνουν τὰ φλυρία δὲν μέ βαρύνει ἡ φύνη
 μοὶ μέ βαρύνει τὸ παιδί κι' οἱ νόμοι τοῦ ἐθνικοῦ μου
 Σῶνα κόρη μὴν τὸ χέει καὶ μὴ τὸ κυβερνᾷς
 καὶ μὰς ἀκούσει ἡ γειτονιά καὶ ἡ παραπέρα γειτονιά

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ὡς ΧΕΔΙΑΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΕΝ

ΛΟΓΚΑΝΙΚΩ ΛΑΚΕΝΩΣ

Ε. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ
ΔΙΔ/ΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ

Ἄρις.

1.

Παραδοῖται
 ἑκρούς ἑκρούς
 καὶ ἐπὶ δευ

καὶ ἡ μὲν
 τί ἔχεις κόρ
 μή σε βο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

δὲν μὲν βο
 μὲν μὲν βο
 Σῶνα κόρ
 καὶ μὲν δ

5

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τσιμεντάλωνα

4

6

Ζυγός άνευ Ξυλών
(Ξυλίνου άρσάτρου)

Ζυγός δι' άροτρίασιν μέ έν Ξύον,
φέρων τεμάκκιον μαλλίνου ύφάγματος
καλουμένον «γκιαδούλι»

7

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΟΥΚΕΝΤΡΑ

Σιδηροὺν ἄρσενον (ἡ δόλετρι)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. χερσὶν
2. δίκαια
3. Ἀλεξανδρόδω
4. ὕψι
5. ὑποσηπίζματα
6. Σιδάση
7. Σταβάρι
8. Κλειδί

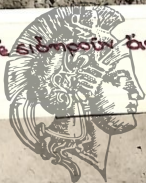

9

Ἀροτρίαις με εἰσπρὺν ἄροτρον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σιδιπρὺν ἄροτρον ἔκ τῶν ὀπισθεν.

10

Σβωλοκόπηση
μέ ξινάρι

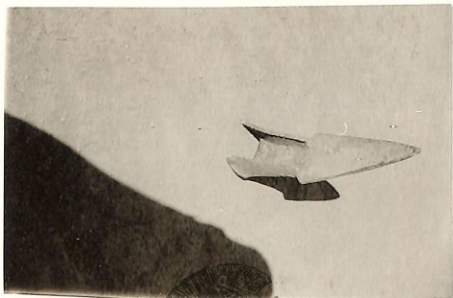
11

ΑΚΑΔΗΜ

ΑΘΗΝΩΝ

Λαίμαρκες

ΑΚΑΔΗΜΙΑ **ΥΠΕΡΛΙΝΟΥ ΑΡΩΤΡΟΥ** ΑΘΗΝΩΝ

Δριμόνι

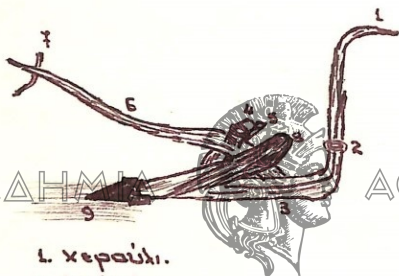

ΞΥΛΙΝΟΝ
ΑΡΩΤΡΟΝ (ἤ ΑΛΕΤΡΙ)

1. χεραῦλι.
2. κουλούρια.
3. αλετροπόδα.
4. ἐπὶ ἄσση.
5. ἑφήνα.
6. σταβάρη.
7. κλεισῖ.
8. πτέρη.
9. ὄνυ.

ΞΥΛΙΝΟΝ
ΑΡΩΤΡΟΝ (ἤ ΑΛΕΤΡΙ)

1. χεραῦλι.
2. κουλούρια.
3. ἀλετρονόθα.
4. ἑνάθῃ.
5. ἑφήνα.
6. σταβάρι.
7. κλειδί.
8. πτέρὰ.
9. ῥυτί.

ΖΥΓΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μορφή Ζευλών του Ζυγού

Ζυγός
σιδηρεῦ ἀρότερου

αγκίστραν

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΒΕΡΙΣΜΟΥ

ἰσοθεωτό
ἀραπάκι

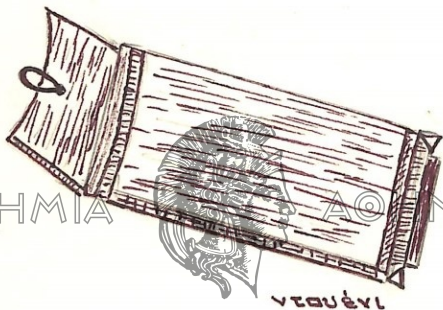
κόβα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

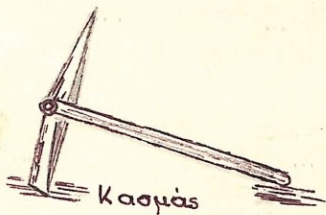
ΑΛΘΝΙΣΤΙΚΟΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑ

καλούμενον « νταυένι ». γινετώ
ἐρωτηματολόγιον « θουκόνα »

ΕΡΓΑΛΕΙΑ

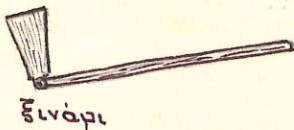
ΔΙΑ ΣΚΑΨΙΜΟΝ Κ' ΣΚΑΛΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

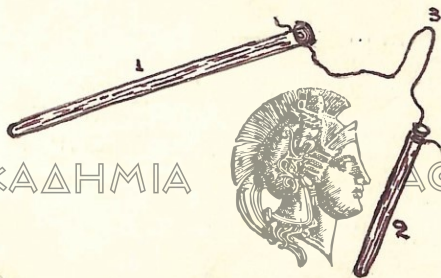

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΡΓΑΛΕΙΟΝ

Κοπανισμαῦ τοῦ ἀραβοσίτου
καταύμενον «διηλό»

1. Καναύλι.
2. Βέρκα.
3. Σπαρώσκινο.